

České vysoké učení technické v Praze Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská

Moderní metody robustního strojového učení Modern methods of robust machine learning

Výzkumný úkol

Autor: Bc. Pavel Jakš

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Adam, Ph.D.

Konzultant: Mgr. Vojtěch Čermák

Akademický rok: 2022/2023

Katedra: matematiky Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ VÝZKUMNÉHO ÚKOLU

Student:

Bc. Pavel Jakš

Studijní program:

Matematická informatika

Název práce (česky):

Moderní metody robustního strojového učení

Název práce (anglicky): Modern methods of robust machine learning

Pokyny pro vypracování:

- 1) Nastudovat literaturu v oblasti metrik vizuální podobnosti.
- 2) Nastudovat literaturu v oblasti tvorby adversariálních vzorků.
- 3) Nastudovat dokumentaci k relevantním knihovnám robustního strojového učení (RobustBench, Foolbox).
- 4) Implementace vybraných metrik vizuální podobnosti.
- 5) Využití naimplementovaných metod vizuální podobnosti pro tvorbu adversariálních vzorku.

Doporučená literatura:

- 1) Naveed Akhtar, Ajmal Mian, Navid Kardan, Mubarak Shah, Advances in adversarial attacks and defenses in computer vision: A survey. IEEE Access 9, 2021, 155161-155196.
- 2) W., Eric, F. Schmidt, Z. Kolter, Wasserstein adversarial examples via projected sinkhorn iterations. International Conference on Machine Learning, PMLR, 2019.
- 3) J. Rauber, R. Zimmermann, M. Bethge, W. Brendel, Foolbox: A Python toolbox to benchmark the robustness of machine learning models. Reliable Machine Learning in the Wild Workshop, 34th International Conference on Machine Learning, 2017.

Jméno a pracoviště vedoucího výzkumného úkolu:

Mgr. Lukáš Adam, Ph.D.

Katedra počítačů, Fakulta elektrotechnická, České vysoké učení technické v Praze, Karlovo náměstí 13, 121 35 Praha 2

Jméno a pracoviště konzultanta:

Mgr. Vojtěch Čermák

Katedra počítačů, Fakulta elektrotechnická, České vysoké učení technické v Praze, Karlovo náměstí 13, 121 35, Praha 2

Datum zadání výzkumného úkolu: 31.10.2022

Datum odevzdání výzkumného úkolu: 21.5.2023

Doba platnosti zadání je dva roky od data zadání.

V Praze dne 31. října 2022

vedoucí katedry

Poděkování: Chtěl bych zde poděkovat především svému školiteli panu doktoru Adamovi za pečlivos nost a odborné i lidské zázemí při vedení mé práce výzkumného úkolu. Dále děkuji svém panu magistru Čermákovi za jeho odborné rady.	
<i>Čestné prohlášení:</i> Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a uvedl jsem všechnu použitou lite	eraturu.
V Praze dne 21. srpna 2023	Bc. Pavel Jakš

Název práce:

Moderní metody robustního strojového učení

Autor: Bc. Pavel Jakš

Obor: Matematická informatika

Druh práce: Výzkumný úkol

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Adam, Ph.D., Katedra počítačů, Fakulta elektrotechnická, České vysoké učení technické v Praze, Karlovo náměstí 13, 121 35 Praha 2.

Konzultant: Mgr. Vojtěch Čermák, Katedra počítačů, Fakulta elektrotechnická, České vysoké učení technické v Praze, Karlovo náměstí 13, 121 35 Praha 2.

Abstrakt: V oblasti strojového učení se vyskytl problém existence tak zvaných adversariálních vzorků. Jedná se o jev, kdy i malá změna vstupu nějakého modelu strojového učení způsobí velikou změnu výstupu, což je ve většině případech nežádoucí. V této práci se potom věnujeme problematice metrik vizuální podobnosti, a to právě v kontextu existence a tvorby adversariálních vzorků v oblasti klasifikace obrázků. Naším cílem je osvětlit, jakým způsobem taková metrika vizuální podobnosti ovlivní proces tvorby adversariálních vzorků a jejich podobu.

Klíčová slova: Adversariální vzorky, CW útok, Foolbox, l_p norma, metrika vizuální podobnosti, neuronová síť, PSNR, robustní strojové učení, RobustBench, SSIM, Wassersteinova metrika.

Title:

Modern methods of robust machine learning

Author: Bc. Pavel Jakš

Abstract: There exists a problem in the field of machine learning called adversarial examples. This is a phenomenon where even a small change of the input to a machine learning model causes a big difference in the model output, which is in most cases unwanted. In this work we study the questions concerning visual similarity metrics and that in the context of existence and crafting of adversarial examples in the problem of image classification. Our goal is to enlighten he way how such a visual similarity metric affects the crafting process of adversarial examples and their final look.

Key words: Adversarial examples, CW attack, Foolbox, l_p norm, neural network, PSNR, robust machine learning, RobustBench, SSIM, visual similarity metric, Wasserstein metric.

Obsah

Ú١	od		7
1	Met	triky vizuální podobnosti	8
	1.1	Metriky indukované l_p normami	8
	1.2	MSE a RMSE	9
	1.3	Peak signal-to-noise ratio	9
	1.4	Wassersteinova vzdálenost	9
	1.5	Structural similarity index measure	11
2	Imp	olementace metrik vizuální podobnosti	12
	2.1	Metriky založené na l_p normách	12
	2.2	Modifikace Wassersteinovy vzdálenosti	12
	2.3	Structural dissimilarity	14
3	Adv	versariální vzorky a jejich tvorba	15
	3.1	Klasifikace v kontextu strojového učení	15
	3.2	Adversariální vzorky	16
	3.3	Tvorba adversariálních vzorků	16
4	Výs	ledky tvorby adversariálních vzorků	18
	4.1	Detaily implementace adversariálního útoku	18
	4.2	Srovnání útoků pro různé metiky	19
5	Rob	oustnost neuronové sítě	23
	5.1	Přístup knihovny Foolbox	23
	5.2	Přístup knihovny RobustBench	24
Zá	ivěr		25
Li	teratı	ura	26
Př	íloha		28

Úvod

V této práci se věnujeme problematice metrik vizuální podobnosti, a to v kontextu strojového učení, konrétně v oblasti existence a tvorby adversariálnich vzorků. Zkoumáme, jaký vliv má volba takové metriky na tvorbu a podobu adversariálních vzorků.

V první kapitole představujeme samotné metriky vizuální podobnosti. Jelikož obrázky v počítači, s nimiž pracujeme, lze chápat jako tenzory, lze se podívat na obrázky v klasické l_p normě. Část této kapitoly se proto věnuje formální definici těchto l_p norem a toho, jak z nich zkonstuovat metriku. Zmiňujeme i metriky založené na průměrování rozdílů prvků vektorů, tedy metriky MSE (mean squared error) a RMSE (root mean squared error), dále i jejich logaritmickou transformaci známou pod zkratkou PSNR (peak signal to noise ratio). Další konstrukce, které představujeme jsou SSIM, tedy Structural Similarity Index Measure, a Wassersteinova metrika, která se na obrázky dívá jako na pravděpodobnostní rozdělení.

V druhé kapitole pak narážímme na výpočetní limity a fakt, že ne všechny metriky vizuální podobnosti jsou metriky podle matematické definice. Proto uvedeme alternativu k PSNR, transformaci SSIM a regularizaci Wassersteinovy metriky, které pomohou překonat tyto problémy pro praktickou tvorbu adversariálních vzorků.

Třetí kapitola potom pojednává o samotné problematice adversariálních vzorků, o jejich definici a o jednom z mnoha přístupů k jejich praktické tvorbě. Nastiňujeme také rozdíl mezi *cíleným* (angl. *targeted*) a *necíleným* (angl. *untargeted*) adversariálním útokem.

Ve čtvrté kapitole pak uvádíme samotné výsledky použití vybraných metrik vizuální podobnosti pro tvorbu adversariálních vzorků pomocí necíleného CW útoku. Porovnáváme, jak procentuální úspěšnost útoku v dané metrice, tak průměrnou l_2 vzdálenost výsledků procedury s původními vzorky.

Poslední pátá kapitola pak nastiňuje problematiku robustního strojového učení, tedy disciplíny, která se snaží existenci adversariálních vzorků zabránit vhodnými metodami pro daný algoritmus strojového učení. Uvádíme také, jak se jakousi robustnost obzvlášť neuronových sítí vůči adversariálním útokům snaží měřit programovací knihovny *Foolbox* a *RobustBench*.

Metriky vizuální podobnosti

Pod pojmem metrika na prostoru X si každý matematik představí zobrazení $\rho: X \times X \to [0, +\infty)$ splňující

- 1. $\rho(x, y) = 0 \iff x = y \quad \forall x, y \in X$,
- 2. $\rho(x, y) = \rho(y, x) \quad \forall x, y \in X$,
- 3. $\rho(x, z) \le \rho(x, y) + \rho(y, z) \quad \forall x, y, z \in X$.

Taková metrika může být na lineárním prostoru V nad číselným tělesem (pro naše účely zůstaňme nad $\mathbb{R}$) snadno zadána pomocí normy, která je buď indukována skalárním součinem v případě pre-Hilbertových prostorů, nebo dána vlastnostmi, že se jedná o zobrazení $\|.\|: V \to [0, +\infty)$ a splňuje:

- 1. $||x|| = 0 \iff x = 0 \quad \forall x \in V$,
- 2. $||\alpha x|| = |\alpha| \cdot ||x|| \quad \forall \alpha \in \mathbb{R}, \forall x \in V,$
- 3. $||x + y|| \le ||x|| + ||y|| \quad \forall x, y \in V$.

Metriku potom získáme z normy následující konstrukcí:

$$\rho(x,y) = ||x - y||,$$

tedy vzdálenost dvou vektorů je dána normou rozdílu vektorů. Snadno lze nahlédnout, že takto zadané zobrazení je metrika. S metrikami, které jsou tzv. indukované normami dle předchozího se setkáme.

1.1 Metriky indukované l_p normami

Vzhledem k tomu, že obrázky, které jsou středem naší pozornosti, lze reprezentovat jako tenzory standardně o rozměrech $C \times W \times H$, kde C značí počet kanálů (nejčastěji kanály po řadě pro červenou, zelenou a modrou barvu), W označuje šířku a H výšku, tak lze na tyto tenzory vpustit L^p normy. Pro $p \in [1, +\infty)$ je L^p norma z $f \in L_p(X, \mu)$ definována vztahem:

$$||f||_p = \left(\int_X |f|^p \mathrm{d}\mu\right)^{\frac{1}{p}}.$$

Pro naše obrázky lze za X vzít $\{1,...,C\} \times \{1,...,W\} \times \{1,...,H\}$ a za μ počítací míru. Potom naše L^p norma přejde v l_p normu, která má pro naše obrázky, tedy tenzory $x \in \mathbb{R}^{C \times W \times H}$, tvar:

$$||x||_p = \left(\sum_{i=1}^C \sum_{j=1}^W \sum_{k=1}^H |x_{i,j,k}|^p\right)^{\frac{1}{p}}.$$
 (1.1)

Trochu mimo stojí l_{∞} norma, která má tvar pro tenzor $x \in \mathbb{R}^{C \times W \times H}$:

$$||x||_{\infty} = \max_{i \in \{1, \dots, C\}} \max_{j \in \{1, \dots, W\}} \max_{k \in \{1, \dots, H\}} |x_{i,j,k}|.$$

$$(1.2)$$

A úplně mimo stojí L_0 norma, která svou povahou *není* norma ve smyslu výše uvedené definice, ale pro účely porovnávání obrázků se používá rozdíl obrázků v této pseudo-normě, proto ji zde zmiňuji:

$$||x||_0 = |\{x_{i,i,k} \neq 0\}|. \tag{1.3}$$

1.2 MSE a RMSE

Vzdálenosti, které mají blízko k metrikám indukovaným l_2 normou, jsou MSE (z anglického Mean $Squared\ Error$) a RMSE (z anglického $Root\ Mean\ Squared\ Error$). Pro tenzory $x, \tilde{x} \in \mathbb{R}^{C \times W \times H}$ mají definici:

$$MSE(x, \tilde{x}) = \frac{1}{CWH} \sum_{i=1}^{C} \sum_{j=1}^{W} \sum_{k=1}^{H} |x_{i,j,k} - \tilde{x}_{i,j,k}|^2$$
 (1.4)

RMSE
$$(x, \tilde{x}) = \left(\frac{1}{CWH} \sum_{i=1}^{C} \sum_{j=1}^{W} \sum_{k=1}^{H} |x_{i,j,k} - \tilde{x}_{i,j,k}|^2\right)^{\frac{1}{2}}$$
 (1.5)

1.3 Peak signal-to-noise ratio

Vzdálenost označená zkratkou *PSNR* z anglického *peak signal-to-noise ratio* vyjadřuje vztah mezi obrázkem $x \in \mathbb{R}^{C \times W \times H}$ a jeho pokažením $\tilde{x} \in \mathbb{R}^{C \times W \times H}$ za přidání šumu. Definice je následující:

$$PSNR(x, \tilde{x}) = 10 \cdot \log_{10} \left(\frac{l^2}{MSE(x, \tilde{x})} \right), \tag{1.6}$$

$$= 20 \cdot \log_{10} \left(\frac{l}{\text{RMSE}(x, \tilde{x})} \right), \tag{1.7}$$

kde l je dynamický rozsah obrázků, tedy rozdíl mezi maximální možnou hodnotou pixelů a minimální možnou hodnotou pixelů. Jedná se tedy o transformaci metriky MSE. Samotná hodnota PSNR ovšem není metrická vzdálenost. Vždyť budou-li se obrázky x a $\tilde{x}$ blížit k sobě, hodnota $PSNR(x, \tilde{x})$ poroste do nekonečna.

1.4 Wassersteinova vzdálenost

Buď (M,d) metrický prostor, který je zároveň Radonův. Zvolme $p \in [1,+\infty)$. Potom máme $Wassersteinovu\ p-vzdálenost$ mezi dvěma pravděpodobnostními mírami μ a ν na M, které mají konečné p-té

momenty, jako:

$$W_p(\mu, \nu) = \left(\inf_{\gamma \in \Gamma(\mu, \nu)} \mathbb{E}_{(x, y) \sim \gamma} d(x, y)^p\right)^{\frac{1}{p}},$$
(1.8)

kde $\Gamma(\mu, \nu)$ je množina všech sdružených pravděpodobnostních měr na $M \times M$, které mají po řadě μ a ν za marginální pravděpodobnostní míry [5].

Jak to souvisí s obrázky? Přes dopravní problém. Pod pravděpodobnostní distribucí μ či ν na X si lze představit rozložení jakési hmoty o celkové hmotnosti 1. Sdružená rozdělení $\gamma \in \Gamma(\mu, \nu)$ potom odpovídají transportnímu plánu, kde $\gamma(x, y)$ d x d y vyjadřuje, kolik hmoty se přesune z x do y. Tomu lze přiřadit nějakou cenu c, totiž kolik stojí přesun jednotkové hmoty z x do y: c(x,y). V případě Wassersteinovy vzdálenosti za cenu dosadíme $c(x, y) = d(x, y)^p$, tedy p-tou mocninu vzdálenosti mezi x a y. Potom cena celkového dopravního problému s transportním plánem γ bude:

$$c_{\gamma} = \int c(x, y)\gamma(x, y) \, \mathrm{d} x \, \mathrm{d} y \tag{1.9}$$

$$= \int c(x,y) \,\mathrm{d}\,\gamma(x,y) \tag{1.10}$$

a optimální cena bude:

$$c = \inf_{\gamma \in \Gamma(\mu, \nu)} c_{\gamma}. \tag{1.11}$$

Po dosazení:

$$c = \inf_{\gamma \in \Gamma(\mu, \nu)} \int c(x, y) \,\mathrm{d}\gamma(x, y) \tag{1.12}$$

$$= \inf_{\gamma \in \Gamma(\mu,\nu)} \int c(x,y)\gamma(x,y) \, dx \, dy$$

$$= \inf_{\gamma \in \Gamma(\mu,\nu)} \mathbb{E}_{(x,y)\sim\gamma}c(x,y)$$

$$= \inf_{\gamma \in \Gamma(\mu,\nu)} \mathbb{E}_{(x,y)\sim\gamma}d(x,y)^p$$
(1.15)

$$=\inf_{\gamma\in\Gamma(\mu,\nu)}\mathbb{E}_{(x,y)\sim\gamma}c(x,y)\tag{1.14}$$

$$= \inf_{\gamma \in \Gamma(\mu, \nu)} \mathbb{E}_{(x, y) \sim \gamma} d(x, y)^p \tag{1.15}$$

$$=W_p(\mu,\nu)^p\tag{1.16}$$

Dostáváme tedy interpretaci, že p-tá mocnina Wassersteinovy vzdálenosti odpovídá ceně dopravního problému.

Pro obrázky má tato konstrukce následující uplatnění: Obrázky je třeba chápat jako diskrétní pravděpodobnostní rozdělení, proto je třeba je normalizovat, aby součet prvků tenzoru obrázku byl roven 1. Pak střední hodnota v definici Wassersteinovy vzdálenosti přejde ve váženou sumu cen, tedy p-tých mocnin vzdáleností mezi jednotlivými pixely.

Jak je to barevnými obrázky, tedy s obrázku, které mají více než jeden kanál? Zde lze uplatnit následující dva přístupy:

- 1. Normovat celý obrázek na jedničku, tedy všechny kanály dohromady, a tím pádem i definovat vzdálenost mezi jednotlivými kanály,
- 2. Normovat každý kanál zvlášť na jedničku, počítat Wassersteinovu metriku pro každý kanál zvlášť a následně vybrat nějakou statistiku výsledných vzdáleností, např. průměr.

1.5 Structural similarity index measure

Zkratka SSIM pochází z anglického structural similarity index measure. Tato metrika se při výpočtu indexu dvou obrázků x a $\tilde{x}$ dívá na podokna, ze kterých vybere jisté statistiky a z nich vytvoří index pro daná podokna obrázků. Potom se jako celkový index bere průměr přes tato okna. Uveď me vzorce pro výpočet indexu SSIM pro případ, že máme jediné okno, které splývá s obrázkem, které pro jednoduchost zvolme jednokanálové, tedy černobílé. Označme $N = W \times H$ počet pixelů v obrázku a indexujme prvky matice obrázku jediným číslem. Potom definujeme pro obrázky x a $\tilde{x}$ následující:

$$\mu_{x} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^{N} x_{i},$$

$$\mu_{\tilde{x}} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^{N} \tilde{x}_{i},$$

$$\sigma_{x}^{2} = \frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^{N} (x_{i} - \mu_{x})^{2},$$

$$\sigma_{\tilde{x}}^{2} = \frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^{N} (\tilde{x}_{i} - \mu_{\tilde{x}})^{2},$$

$$\sigma_{x\tilde{x}} = \frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^{N} (x_{i} - \mu_{x})(\tilde{x}_{i} - \mu_{\tilde{x}}).$$

Potom:

$$SSIM(x, \tilde{x}) = \frac{(2\mu_x \mu_{\tilde{x}} + C_1)(2\sigma_{x\tilde{x}} + C_2)}{(\mu_x^2 + \mu_{\tilde{x}}^2 + C_1)(\sigma_x^2 + \sigma_{\tilde{x}}^2 + C_2)},$$
(1.17)

kde C_1, C_2 jsou konstanty pro stabilitu dělení volené kvadraticky úměrně dynamickému rozsahu. Můžeme si povšimnout, že SSIM $(x, \tilde{x})$ není metrická vzdálenost. Budou-li obrázky stejné, nevyjde 0, nýbrž 1. Může se také stát, že SSIM vrátí zápornou hodnotu, která může vzniknout členem $\sigma_{x\tilde{x}}$. Jak volíme celkový SSIM pro barevné obrázky? Jako průměr přes kanály.

Implementace metrik vizuální podobnosti

V minulé kapitole jsme viděli přehled metod, jak přistoupit k porovnávání dvou různých obrázků. Předvedli jsme, jak vyčíslit rozdíl mezi dvěma obrázky. Ne vždy se ovšem jedná o metriku vesmyslu matematickém, což pro tvorbu adversariálních vzorků je záhodno, a ne vždy lze takovouto vzdálenost přímočaře spočíst. Proto uveď me, je-li to nutné, příslušné úkroky stranou, které nám umožní hledat adversariální vzorky, a to pokud možno v krátkém čase. Samotnou výslednou implementaci v podobě kódu v jazyce python lze nalézt v příloze v části týkající se souboru *metrics.py*.

2.1 Metriky založené na l_p normách

Implementovat klasické l_p normy je snadné, a tedy i metriky jimi indukované. MSE a RMSE jsou též snadné na implementaci. Vlastně i PSNR. Metriku vizuální podobnosti PSNR je třeba ovšem ošetřit, neboť, jak již bylo poznamenáno, budou-li se obrázky x a $\tilde{x}$ blížit k sobě, hodnota PSNR $(x, \tilde{x})$ poroste do nekonečna. Proto zkusme vzít konstrukci, kde prohodíme roli dynamického rozsahu l (peak signal) s rolí šumu (noise), dostaneme tedy, co lze nazvat noise to peak signal ratio (NPSR):

$$NPSR(x, \tilde{x}) = 20 \cdot \log_{10} \left(\frac{RMSE(x, \tilde{x})}{l} \right), \tag{2.1}$$

$$= -\operatorname{PSNR}(x, \tilde{x}). \tag{2.2}$$

Při dvou obrázcích blížících se k sobě bude tedy NPSR klesat, a to neomezeně.

2.2 Modifikace Wassersteinovy vzdálenosti

Abychom mohli s Wassersteinovou metrikou nakládat například v počítači, je nutné tuto metriku spočíst. Podíváme-li se do definice, znamená to vyřešit optimalizační problém. Byť bychom se omezili hledání vzdáleností dvou vektorů o rozměru q, měli bychom problém s časovou složitostí nejlépe $O(q^3 \log q)$ [6]. A to je hodně. Proto se podívejme, jak Wassersteinovu vzdálenost spočíst rychleji, byť za ztráty přesnosti.

Omezme se na prostory konečné dimenze. Potom mějme za úkol spočíst Wassersteinovu (zvolme p=1) vzdálenost vektorů $\mu, \nu \in \mathbb{R}^q, \mu^T 1_q = \nu^T 1_q = 1$, kde 1_q je vektor rozměru q složen pouze z jedniček. Potom μ, ν lze chápat jako diskrétní pravděpodobnostní rozdělení. Označme jako $U(\mu, \nu)$ množinu všech matic $P \in \mathbb{R}^{q \times q}, P_{i,j} \geq 0$ takových, že $P1_q = \mu$ a $P^T1_q = \nu$. Jako matici C označme zadanou matici cen, která splňuje, že reprezentuje metriku. To znamená, že $C_{i,j} \geq 0, C_{i,j} = 0 \iff i = j$,

 $C_{i,j} = C_{j,i}$ a $C_{i,k} \le C_{i,j} + C_{j,k}$. Potom lze napsat:

$$W(\mu, \nu) \equiv W_1(\mu, \nu) = \min_{P \in U(\mu, \nu)} \langle P, C \rangle, \tag{2.3}$$

kde $\langle P, C \rangle = \sum_{i,j=1}^{q} P_{i,j} C_{i,j}$.

Přejděme nyní od Wassersteinovy metriky k tzv. duální Sinkhornově metrice. Ta je pro pevně zvolené $\lambda > 0$ definována následovně:

$$W^{\lambda}(\mu, \nu) = \langle P^{\lambda}, C \rangle, \tag{2.4}$$

$$kde\ P^{\lambda} = \underset{P \in U(\mu,\nu)}{\operatorname{argmin}} \langle P, C \rangle - \frac{1}{\lambda} H(P), \tag{2.5}$$

kde H(P) je entropie pravděpodobnostního rozdělení P, tedy

$$H(P) = -\sum_{i,j=1}^{q} P_{i,j} \log(P_{i,j}).$$

Jedná se tedy o regularizovaný dopravní problém. Tato úprava Wassersteinovy metriky je, jak se přesvědčíme, mnohem lépe vyčíslitelná. Nejdříve se ovšem podívejme na intuici za touto úpravou.

Začněme s mírnou úpravou původního optimalizačního problému definujícího Wassersteinovu vzdálenost: Pro $\alpha>0$ definujme jakési α okolí rozdělení μv^T (sdružené pravděpodobnostní rozdělení s marginálními μ a ν , kde μ a ν jsou nezávislá rozdělení) ve smyslu *Kullback-Leiblerovy divergence*

$$U_{\alpha}(\mu, \nu) = \{ P \in U(\mu, \nu) | KL(P||\mu\nu^T) \le \alpha \}. \tag{2.6}$$

Připomeňme definici Kullback-Leiblerovy divergence:

$$KL(\tilde{P}||\hat{P}) = \sum_{i,j=1}^{q} P_{i,j} \log \frac{P_{i,j}}{Q_{i,j}}.$$

Pro dané $P \in U(\mu, \nu)$ lze na kvantitu $KL(P||\mu\nu^T)$ nahlédnout jako na informaci mezi veličinami s rozděleními μ a ν . Tedy $U_{\alpha}(\mu, \nu)$ vybírá ta rozdělení, která nesou malou vzájemnou informaci mezi μ a ν (ve smyslu menší než α). Dle [6] lze tuto úpravu ospravedlnit pomocí *principu maximální entropie*.

Potom lze definovat následující Sinkhornovu metriku:

$$W^{\alpha}(\mu, \nu) = \min_{P \in U_{\alpha}(\mu, \nu)} \langle P, M \rangle. \tag{2.7}$$

Jaký je vztah mezi Sinkhornovou metrikou W^{α} a duální Sinkhornovou metrikou W^{λ} ? Přes téma duality matematického programování. Zatímco ve W^{α} figuruje parametr α v omezení definičního oboru, kde optimalizujeme, tak ve W^{λ} figuruje parametr λ jako Lagrangeův multiplikátor příslušné vazby.

Článek [6] poskytuje též nahlédnutí na fakt, že W^{λ} a W^{α} jsou skutečně metriky.

Tento úkrok stranou pomocí entropické regularizace původního problému lineárního programování, jehož vyřešení je nutné pro výpočet Wassersteinovy vzdálenosti, poskytuje úlevu v oblasti časové složitosti pro výpočet.

Konečný numerický algoritmus pro výpočet duální Sinkhornovy metriky potom vypadá následovně: Na vstupu algoritmus dostává pravděpodobnostní rozdělení μ a ν , jejichž vzdálenost je hledaná, dále matici C a regularizační parametr λ .

1. $I = \mu > 0$ - tj. do proměnné I uložme indexy, kde rozdělení μ je nenulové.

- 2. $\tilde{\mu} = \mu[I]$ do proměnné $\tilde{\mu}$ uložíme právě nenulové prvky μ .
- 3. $\tilde{C} = C[I, :]$ do proměnné $\tilde{C}$ uložíme příslušné řádky matice cen.
- 4. $K = \exp(-\lambda * \tilde{C})$ jako matici K vezmeme matici, která vznikne po prvcích jako exponenciála matice $-\lambda M$.
- 5. $u = \text{ones}(\text{len}(\tilde{\mu})) / \text{len}(\tilde{\mu})$ do proměnné u uložíme rovnoměrné rozdělení délky $\tilde{\mu}$.
- 6. $\hat{K} = \operatorname{diag}(1/\tilde{\mu})@K$
- 7. Opakujme: $u = 1/(\hat{K}@(v/(K^T@u)))$ dokud není dosaženo vhodné zastavovací kritérium.
- 8. $v = v/(K^T@u)$.
- 9. $W^{\lambda}(\mu, \nu) = \text{sum}(u * ((K * \tilde{C})@v)).$

Algoritmus byl napsán, aby syntakticky odpovídal programovacímu jazyku *python*, který využívá knihoven jako je *numpy* či *PyTorch*.

2.3 Structural dissimilarity

Nyní potřebujeme z indexu SSIM vykřesat metiku, resp. alespoň aby byla splněna podmínka, že když se dva obrázky blíží k sobě, tak jejich vzdálenost klesá. K tomu může dobře posloužit konstrukce *DSSIM* (structural dissimilarity):

$$DSSIM(x, \tilde{x}) = \frac{1 - SSIM(x, \tilde{x})}{2}.$$
 (2.8)

Bohužel nezískáváme ryzí metriku, neboť není splněna trojúhelníková nerovnost. Máme ale vlastnost, že

$$DSSIM(x, \tilde{x}) = 0 \iff x = \tilde{x}, \tag{2.9}$$

která plyne z vlastnosti

$$SSIM(x, \tilde{x}) = 1 \iff x = \tilde{x}. \tag{2.10}$$

Adversariální vzorky a jejich tvorba

3.1 Klasifikace v kontextu strojového učení

Mějme za úkol klasifikovat jakési vzorky do m tříd. Např. mějme za úkol na základě černobílého obrázku s číslicí říci, jaká že číslice je na daném obrázku vyobrazená. Máme-li dostatečný počet vzorků, o kterých víme, do jaké třídy náleží, můžeme využít různých metod strojového učení. Pro konkrétnost zvolme metodu neuronových sítí. To znamená, že vytvoříme zobrazení $F_{\theta}: X \to Y$, kde za X bereme množinu všech možných vzorků, v případě klasifikace číslic na obrázku právě všechny možné obrázky příslušného rozměru. Dále za Y berme množinu všech diskrétních pravděpodobnostních rozdělení na třídách, tedy v případě klasifikace číslic může být:

$$Y = \left\{ y \in \mathbb{R}^{10} \mid \forall i = 1, ..., 10 : y_i \ge 0 \land \sum_{i=1}^{10} y_i = 1 \right\}.$$

 F_{θ} je potom daná neuronová síť parametrizovaná pomocí parametrů θ . Vhodné parametry θ se potom volí pomocí procesu *učení*, což je řešení následujícího optimalizačního problému:

$$\hat{\theta} = \underset{\theta}{\operatorname{argmin}} J(\theta), \tag{3.1}$$

kde J je funkce na parametrech určující, jak moc je neuronová síť špatná má-li dané parametry θ . Za funkci J se standardně volí agregace typu průměr či součet dílčí ztrátové funkce L, která určuje, jak moc se neuronová síť mýlí na konkrétním vzorku. K tomu je tedy potřeba mít trénovací datovou sadu sestávající z dostatečného počtu vzorků se správnými odpověď mi, tedy značkami. Budiž trénovací datová sada označena $\mathbb{T}=(\mathbb{X},\mathbb{Y})$, kde $\mathbb{X}=\left(x^{(i)}\in X\right)_{i=1}^N$ a $\mathbb{Y}=\left(y^{(i)}\in Y\right)_{i=1}^N$. Potom:

$$\hat{\theta} = \underset{\theta}{\operatorname{argmin}} \frac{1}{N} \sum_{i=1}^{N} L(y^{(i)}, F_{\theta}(x^{(i)})). \tag{3.2}$$

Jelikož prvky *Y* jsou diskrétní pravděpodobnostní distribuce, za dílčí ztrátovou funkci lze vzít *křížovou entropii*:

$$L(y, \hat{y}) = -\sum_{i=1}^{m} y_i \log(\hat{y}_i).$$
 (3.3)

Procesu učení se zde nemusíme věnovat. Jedná se o řešení optimalizačního problému (3.1).

Poslední objekt, který si zde v úvodní sekci kapitoly zadefinujeme, je samotná klasifikace. Jedná se o funkci $C: Y \rightarrow \{1, 2, ..., m\}$ definovanou přepisem:

$$C(y) = \underset{i \in \{1, \dots, m\}}{\operatorname{argmax}} y_i. \tag{3.4}$$

3.2 Adversariální vzorky

Jsme-li vybavení metrikou ρ na prostoru vzorků X, lze přistoupit k uvedení konceptu adversariálních vzorků. Nejprve však definujme vzorek benigní. Jedná se o takový vzorek $x \in X$, že $C(F_{\theta}(x)) = C(y)$, kde y je pravdivá třída vzorku x. Máme-li takový benigní vzorek x, pak adversariální vzorek k němu, je takový vzorek $\tilde{x}$, že vzorek $\tilde{x}$ je podobný benignímu vzorku x, ale je špatně klasifikovaný. Podobnost lze matematicky vyjádřit způsobem, že vzdálenost $\tilde{x}$ od x je malá ve smyslu: $\rho(x, \tilde{x}) < \kappa$, kde κ je pevně zvolený číselný práh, neboli poloměr kulového okolí, ve kterém adversariální vzorek hledáme. Špatnou klasifikaci lze pak vyjádřit: $C(F_{\theta}(\tilde{x})) \neq C(F_{\theta}(x))$. Je-li sám vzorek x špatně klasifikovaný, pak je sám vlastně adversariálním vzorkem.

Problematika adversariálních vzorků představuje v oboru strojového učení úskalí, neboť vhodně zvolený adversariální vzorek dokáže v praxi, kde algoritmy strojového učení mohou sehrávat roli při automatizaci bezpečnostně kritických úkolů, daný algoritmus, rozbít.

Zatím jsme adversariální vzorky představili pouze jako teoretický koncept. V následujích sekcích textu se podívejme na jejich konkrétní tvorbu a v jedné z následujících kapitol i na praktickou ukázku takových adversariálních vzorků.

3.3 Tvorba adversariálních vzorků

Dostaneme-li benigní vzorek x s pravdivou značkou y a máme-li za úkol k němu pro daný klasifikátor najít adversariální vzorek $\tilde{x}$, mějme v první řadě na mysli, že chceme, zachovat podobnost x a $\tilde{x}$, tak aby oba vzorky měly stejnou třídu reprezentovanou značkou y. Tedy jedna část úkolu bude minimalizovat $\rho(x, \tilde{x})$. V další části úkolu máme na výběr ze dvou možností.

Lze k tomuto úkolu přistoupit tak, že si vybereme falešnou značku $\tilde{y}$, která reprezentuje jinou třídu než y. Dále se budeme snažit pohybovat s $\tilde{x}$ tak, abychom $F_{\theta}(\tilde{x})$ přiblížili k $\tilde{y}$, budeme tedy minimalizovat $L(\tilde{y}, F_{\theta}(\tilde{x}))$, kde L je dílčí ztrátová funkce na množině značek. Máme tedy dvě hodnoty, které chceme minimalizovat. Jak je ale dát dohromady? Tradice hovoří o zavedení nezáporného parametru λ , který nám dá:

$$\tilde{x} = \underset{\hat{x}}{\operatorname{argmin}} \rho(x, \hat{x}) + \lambda \cdot L(\tilde{y}, F_{\theta}(\hat{x})). \tag{3.5}$$

Zavedený parametr λ pak hraje roli v určování toho, zda požadujeme, aby výsledek (3.5) byl velmi blízký x, nebo aby tento výsledek byl jistě nesprávně klasifikovaný. Tento způsob je představen v původním článku, který osvětluje problematiku adversariálních vzorků [7].

Druhý přístup spočívá v tom, že se snažíme namísto minimalizace ztráty k falešné značce maximalizovat ztrátu od původní značky y. Tedy:

$$\tilde{x} = \underset{\hat{x}}{\operatorname{argmin}} \rho(x, \hat{x}) - \lambda \cdot L(y, F_{\theta}(\hat{x})). \tag{3.6}$$

Tento přístup se nazývá metoda CW (Carlini-Wagner, [8]).

Jak nastavit parametr λ ? Buď můžeme parametr λ chápat jako hyper-parametr, tedy jako něco, co musíme ručně ladit, nebo lze hledat optimální hodnotu parametru λ vhodně vybraným kritériem. Myšlenka je potom následující: Chtějme najít adversariální vzorek co nejblíže původnímu benignímu vzorku. Potom v optimalizačním problému (3.5) nebo (3.6) potřebujeme, aby byl kladen větší důraz na první člen $\rho(x,\hat{x})$, tedy aby λ bylo co nejmenší. Zárověň ale potřebujeme, aby výsledek byl nesprávně klasifikován. Proto optimální hodnota parametru λ , označme ji jako λ^* , můžeme v případě CW útoku získat řešením

$$\lambda^* = \underset{\lambda}{\operatorname{argmin}} \rho(x, \tilde{x}^{\lambda}), \tag{3.7}$$

$$C(F_{\theta}(\tilde{x}^{\lambda})) \neq C(y), \tag{3.8}$$

$$C(F_{\theta}(\tilde{x}^{\lambda})) \neq C(y),$$
 (3.8)

$$\tilde{x}^{\lambda} = \underset{\hat{x}}{\operatorname{argmin}} \rho(x, \hat{x}) - \lambda \cdot L(y, F_{\theta}(\hat{x})). \tag{3.9}$$

Z intuice lze na $\rho(x, \tilde{x}^{\lambda})$ nahlédnout jako na monotónní funkci v proměnné λ . Proto na hledání λ lze užít metodu půlení intervalů.

Výsledky tvorby adversariálních vzorků

4.1 Detaily implementace adversariálního útoku

Pro předvedení adversariálního útoku jsme zvolili metodu CW s pevným parametrem λ . Pro připomenutí: Metoda útoku CW je založena na řešení problému

$$\tilde{x} = \underset{\hat{x}}{\operatorname{argmin}} \rho(x, \hat{x}) - \lambda \cdot L(y, F_{\theta}(\hat{x})). \tag{4.1}$$

Tento problém jsme se rozhodli řešit *znaménkovým gradientním sestupem* (v angl. literatuře uváděný jako *sign gradient descent*), a to s pevným počtem iterací (100) a s pevným krokem 10^{-2} , který je pro obrázky lineárně přeškálované do intervalu [0, 1] akorát dostačující. Jako ukázkovou úlohu jsme zvolili klasifikaci číslic na datové sadě *MNIST* [9] (jednokanálové obrázky o rozměru 28×28), která je v komunitě strojového učení notoricky známá. Pro řešení původního problému klasifikace jsme natrénovali (algoritmem *RMSProp* [10]) jednoduchou konvoluční neuronovou síť, která na testovací datové sadě dosáhla úspěšnosti 96, 9%. Inicializace startovního bodu znaménkového gradientního sestupu probíhala v dvojím režimu: V normálním a speciálním. Normální inicializace spočívala v náhodné inicializaci každého pixelu v okolí hodnoty 0, 5 na základě realizace náhodné veličiny s rovnoměrným rozdělením U(0,3;0,8). Jak ale uvídíme z výsledků později, pro jednu z metrik je tato inicializace zcela nevyhovující, proto došlo i k implementaci speciální inicializace, kde byl za počáteční bod gradientního sestupu pro daný benigní vzorek *x* vzat právě tento vzorek *x*. Na samotnou implementaci CW útoku lze nahlédnout v Listing 4.1.

Listing 4.1: adversarials.py

```
def cw_batch(
          model: nn.Module.
          {\tt benign\_examples: torch.Tensor,}
          labels: torch.Tensor,
          c_lambda: float,
          metric: Metric,
          special_init: bool = False
      ) -> torch.Tensor:
      if special_init:
          adversarial_examples = benign_examples
          adversarial_examples = 0.5 * torch.ones(benign_examples.shape) \
              + 0.3 * (2 * torch.rand(benign_examples.shape) - 1)
      loss_fn = nn.CrossEntropyLoss(reduction='sum')
14
      step_size = 1e-2
      for _ in range(100):
16
          adversarial_examples.requires_grad = True
          if adversarial_examples.grad is not None:
              adversarial_examples.grad.zero_()
```

```
20
          benign_examples.requires_grad = True
          if benign_examples.grad is not None:
              benign_examples.grad.zero_()
          metrics = metric(benign_examples, adversarial_examples)
          loss = metrics.sum() \
               - c_lambda * loss_fn(
26
                   model(adversarial_examples),
                   torch.tensor(labels, dtype=torch.long)
28
          loss.backward()
          adversarial_examples = (adversarial_examples \
30
              - step_size * adversarial_examples.grad.apply_(
32
                  lambda x: 1 if x \ge 0 else -1
              )).detach()
      return adversarial_examples
```

4.2 Srovnání útoků pro různé metiky

Přistupme nyní k vyhodnocení experimentu, který spočíval v následujícím: Pro vybranou metriku vizuální podobnosti a pevně zvolené λ , které se v logaritmu mění lineárně, tj. prochází hodnoty $\lambda \in \{10^{-3}, 10^{-2}, 10^{-1}, 1, 10, 10^2, 10^3\}$, spustit generování adversariálních vzorků pro 20 benigních vzorků z datové sady MNIST a zjistit pro danou metriku a dané λ průměrnou úspěšnost útoku, dále ale i průměrnou vizuální podobnost (v té samé metrice, která byla použita v optimalizačním problému) vygenerovaných vzorků a následně jednotně pro všechny metriky průměrnou l_2 vzdálenost vygenerovaných vzorků od původních benigních.

Tento experiment vyžaduje, aby implementace dané metriky byla automaticky derivovatelná nástroji, které nabízí knihovna *PyTorch*. To bohužel nesplňuje Wassersteinova vzdálenost, resp. její modifikace duální Sinkhornovy metriky, a to z důvodu jejího iterativního charakteru. Proto byla tato metrika vynechána z následujícího experimentu.

V Tabulce (4.1), která se v textu nachází níže, jsou již uvedeny čísla reprezentující výše představené sledované údaje. Jelikož metrika vizuální podobnosti DSSIM je založena na indexu SSIM, který je počítán postupně v podoknech a následně agregován, je u této metriky uvedena i velikost tohoto podokna.

Začátek tabulky				
Metrika	Parametr λ	Úspěšnost útoku	Prům. vzdálenost	Prům. l2 vzdálenost
	1e-03	0.35	0.1700	3.5686
	1e-02	0.80	0.2061	8.7937
	1e-01	1.00	0.2243	10.8962
DSSIM 5	1e+00	0.95	0.2282	11.2006
	1e+01	1.00	0.2359	12.1091
	1e+02	1.00	0.2397	11.8446
	1e+03	1.00	0.2443	11.3087
	1e-03	0.00	0.0032	0.5658
	1e-02	0.55	0.0091	1.2746
	1e-01	0.80	0.0218	2.0332
DSSIM 13	1e+00	0.90	0.0325	2.6771
	1e+01	1.00	0.0387	3.0795
	1e+02	1.00	0.0439	3.3408

Tabulka 4.1: Výsledky CW útoku na konvoluční neuronovou síť

	1e+03	1.00	0.0514	3.6996
	1e-03	0.00	0.0002	0.2379
	1e-02	0.65	0.0068	1.1227
	1e-01	0.85	0.0179	1.9304
DSSIM 21	1e+00	0.90	0.0245	2.3356
	1e+01	1.00	0.0319	2.8478
	1e+02	1.00	0.0351	3.0299
	1e+03	1.00	0.0402	3.2757
	1e-03	0.00	0.0010	0.3576
	1e-02	0.75	0.0088	1.4044
	1e-01	0.90	0.0157	1.9415
DSSIM 28	1e+00	1.00	0.0229	2.4947
	1e+01	1.00	0.0272	2.7499
	1e+02	1.00	0.0314	2.9653
	1e+03	1.00	0.0351	3.1641
	1e-03	0.00	3.9127	0.1612
	1e-02	0.00	3.9545	0.1625
	1e-01	0.00	3.9264	0.1619
l_1	1e+00	0.00	3.9351	0.1623
	1e+01	0.75	15.6376	1.9642
	1e+02	0.85	20.6205	2.3534
	1e+03	1.00	27.6782	3.1174
	1e-03	0.00	0.1615	0.1615
	1e-02	0.00	0.1613	0.1613
	1e-01	0.00	0.1611	0.1611
l_2	1e+00	0.75	1.5334	1.5334
	1e+01	0.95	2.1603	2.1603
	1e+02	1.00	2.4959	2.4959
	1e+03	1.00	2.6871	2.6871
	1e-03	1.00	1.1404	15.6282
	1e-02	1.00	1.1585	15.6439
	1e-01	1.00	1.1527	15.6620
l_{∞}	1e+00	1.00	1.1629	15.5520
	1e+01	1.00	1.1511	15.7462
	1e+02	1.00	1.1573	15.6811
	1e+03	1.00	1.1606	15.5801
	1e-03	1.00	0.7640	9.3911
	1e-02	1.00	0.7600	9.3717
	1e-01	1.00	0.7650	9.4483
l_{∞} specialní	1e+00	1.00	0.7680	9.3663
	1e+01	1.00	0.7620	9.3416
	1e+02	1.00	0.7690	9.4340
	1e+03	1.00	0.7590	9.4688
	1e-03	0.00	-∞	0.0000
	1e-02	0.00	-∞	0.0000
	1e-01	0.00	-∞	0.0000
NPSR	1e+00	0.00	$-\infty$	0.0000

Konec tabulky					
	1e+03	0.15	$-\infty$	0.1282	
	1e+02	0.05	$-\infty$	0.0437	
	1e+01	0.00	$-\infty$	0.0052	

Ohledně počtu generovaných vzorků v experimentu lze poznamenat, že kvůli výpočetní náročnosti DSSIM na dostupných výpočetních zařízeních nebylo možné toto číslo navýšit.

Na Obrázku (4.1) lze spatřit adversariální vzorek vygenerovaný l_2 útokem s hodnotou parametru $\lambda = 10$. Jeho l_2 vzdálenost od původního vzorku je potom 1,75. Toto je typický zástupce adversariálních vzorků: V obrázku jsou jakési artefakty, které pro lidské oko nepředstavují zatemnění informace, že se jedná o obrázek devítky. Klasifikátor v podobě naší neuronové sítě ovšem tyto artefakty interpretovall jinak, a to tak, že obrázek špatně klasifikoval.

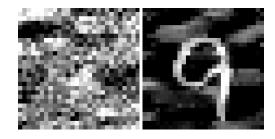

Obrázek 4.1: Příklad adversariálního vzorku

Celkově lze z tabulky vyčíst, že například metrika vizuální podobnosti NPSR, tedy logaritmická transformace přeškálované metriky l_2 , je naprosto nevhodná pro tvorbu adversariálních vzorků Toto je na první pohled způsobeno charakterem derivace logaritmu, jelikož tato derivace je pro argument klesající k nule až neomezená a v gradientních metodách optimalizace po čase vždy převáží při optimalizaci účelové funkce derivaci druhého členu v (3.6).

Z tabulky jako král úspěšnosti vychází útok prováděný s metrikou l_{∞} . To je ovšem za cenu velikého znečištění obrázku, jak vidíme v Obrázku () a jak lze odvodit z průměrné l_2 vzdálenosti vygenerovaného vzorku od původního benigního, která je až řádově větší než v případě např. l_2 útoku s $\lambda=10^3$, jenž má mimochodem též úspěšnost 100%. Na Obrázku (4.2) lze spatřit vlevo vzorek vygenerovaný l_{∞} útokem s normální inicializací a vpravo vzorek vygenerovaný l_{∞} útokem se speciální inicializací. Oba vzorky jsou značně poškozené, tedy mají velkou vzdálenost od půvoního benigního vzorku. To je dáno faktem, že při optimalizaci v CW útoku člen $\rho(x,\hat{x})$ záleží vlastně na jediné pixelu, proto při každém kroku znaménkového gradientního sestupu algoritmus přiblíží k původnímu vzorku maximálně pouze jeden jediný pixel. Ohledně l_{∞} útoku lze též poznamenat, že ať v nastavení s normální inicializací, nebo v nastavení se specialní inicializací zdánlivě nezávisí na parametru λ . Souvisí to s předchozím. Lze vlastně říci, že skoro pro všechny indexy i (výjimkou je vždy jeden jediný) platí $\partial_{\hat{x}_i} \rho(x,\hat{x}) = 0$. Proto se při znaménkovém gradientním sestupu výsledek k původnímu vzorku prakticky vůbec nepřipližuje.

Další komentář se bude věnovat obdobnnému problému, který vyvstal pro DSSIM útok s parametrem velikosti výpočetního podokna 5. Podle Obrázku (4.3) je okolí číslice silně znečištěno artefakty. Kupodivu samotná číslice a její bezprostřední okolí je relativně nedotknuté. Tento fenomén se vyskytl hlavně u volby velikosti výpočetního podokna 5. Vysvětlení zní jednoduše. Neboť je původní benigní obrázek dál od číslice roven v každém pixelu nule, pak SSIM index příslušných dvou podoken dál od číslice vychází konstantně skoro nula, a to kvůli členu $\sigma_{x\bar{x}}$ v čitateli. Není úplně nula díky konstantě C_2 , která zde vystupuje kvůli dělení. Ta je ovšem dostatečně malá, aby byla převážena druhým členem gradientu.

Obrázek 4.2: Příklady vzorků vygenerovaných l_{∞} útokem

Obrázek 4.3: Příklad vzorku vygenerovaného DSSIM útokem

Robustnost neuronové sítě

Předvedli jsme jev existence adversariálních vzorků a z jeho vlastní povahy je zřejmé, že se jedná o nežádoucí jev. Na tento fenomén potom odpovídá *robustní strojové učení*, které se ve své podstatě snaží při učení neuronové sítě danou neuronovou síť naučit tak, aby, pokud možno, k existenci adversariálních vzorků nedocházelo. Obor robustního strojového učení potom nabízí řadu metod, které k tomu mohou dopomoci. Otázkou ale je, jak takovou metodu zařadit mezi ostatní ve smyslu jejího srovnání s ostatními metodami. Potřebujeme proto ideálně číselné vyjádření toho, jak si na tom daná neuronová síť, která byla učena daným algoritmem robustního strojového učení, stojí ve smyslu náchylnosti na přítomnost jevu adversariálních vzorků.

5.1 Přístup knihovny Foolbox

Jednou z programovacích knihoven, která se snaží osvětlit tuto tématiku a přinést nástroj pro výše nastíněné měření robustnosti modelu neuronové sítě, je knihovna *Foolbox* [3]. Její přístup spočívá v implementaci pěti základních stavebních kamenů pro tvorbu adversariálních vzorků. Jsou to:

- *Model*, implementace rozhraní, které zajišť uje kompatibilitu knihovny s populárními knihovnami strojového učení (jako je i *PyTorch*);
- kritérium, totiž pravidlo, podle kterého se rozhoduje, zda daný vzorek je adversariální či nikoliv;
- metrická vzdálenost, to jest funkce, která vyjadřuje velikost perturbace potenciálního adversariálního vzorku (rozdíl x x, užijeme-li zavedeného značení);
- algoritmus útoku, způsob, jakým budou potenciální adversariální vzorky vyráběny;
- samotná adversariální perturbace, což je výsledek algoritmu útoku.

Za komentář stojí, jaká že kritéria mohou být užita k určení adversariality vzorku. S jedním jsme se již setkali v minulých kapitolách, totiž kritérium *nesprávné klasifikace*, které spočívá ve vyhodnocení vzorku jako adversariálního právě při určení modelu, že daný vzorek je v jiné třídě než původní vzorek, podle kterého je vzorek adversariální tvořen. Nemusíme zůstat pouze u tohoto kritéria. Další kritéria lze odvodit při hlubším studiu pravděpodobnostního rozdělení, které model produkuje. Takže např. kritérium *top-k nesprávné klasifikace* spočívá v tom, že vzorek je adversariální, pokud původní třída není mezi *k* nejpravděpodobnějšími třídami.

Za zmíňku též stojí fakt, že knihovna Foolbox implementuje celou řadu různých adversariálních útoků.

5.2 Přístup knihovny RobustBench

Další programovací knihovnou, která se věnuje tématu robustnosti neuronových sítí je knihovna RobustBench [4]. Tato knihovna jde o krok dál než knihovna Foolbox, neboť její snahou je vyvinout jednotnotný test, který pro všechna nastavavení produkuje jediné číslo, které lze tudíž hladce porovnat s ostatními výsledky. Těchto testů je několik druhů, totiž pro datové sady CIFAR-10, CIFAR-100 [11] a ImageNet [12]. Následně podle zkoumané metriky jsou testy pro l∞ či l₂ útoky. Výsledné číslo se potom nazývá robustní úspěšnost (z angl. robust accuracy), jehož vyhodnocení spočívá ve vyčíslení průměrné úspěšnosti klasifikace poškozených vzorků zkoumaným modelem v daném nastavení experimentu. Tyto poškozené vzorky jsou postupně generovány procesem AutoAttack [13], který spočívá v postupném provádění čtyř typů adversariálních útoků. Nejprve benigní vzorky projdou úpravou v podobě projected gradient descent (PGD) [14] s adaptivní velikostí kroku a ztrátou křížové entropie. Dále vzorky, které zůstanou správně klasifikované projdou obdobně procesem PGD, ale s jinou ztrátovou funkcí, a to ztrátou rozdílu podílů hodnot funkce logit. Poté je proveden cílený FAB útok [15], následně black-box square attack [16]. Následně se výsledky agregují v již zmíněnou adversariální úspěšnost. Tímm pádem lze metody robustního strojového učení mezi sebou porovnávat.

Závěr

V této práci bylo nastíněno téma problematiky adversariálních vzorků z jiného úhlu pohledu než bývá zvykem. Cílem nebylo vyvinout novou metodu pro tvorbu adversariálních vzorků ani najít, jak vhodně naučit model strojového učení tak, aby byl robustní vůči adversariálním útokům. Cílem bylo nahlédnout na tuto problematiku z pohledu různorodosti metrik vizuální podobnosti a poskytnout přehled, jak volba této metriky ovlivňuje tvorbu či podobu adversariálních vzorků.

Představili jsme tedy různé metriky vizuální podobnosti a provedli jejich implementaci v programovacím jazyce *Python*. Dále jsme s pomocí knihovny *PyTorch* natrénovali jednoduchou neuronovou síť pro klasifikaci číslic a tuto síť použili jako cíl námi implementovaného CW útoku s možností volby užité metriky vizuální podobnosti.

Pro ovlivnění tvorby adversariálních vzorků se ukázal jako nežádoucí iterativní charakter výpočtu aproximace Wassersteinovy vzdálenosti, který nedovolil použít CW útok ke konstrukci adversariálních vzorků pomocí této metriky. Další negativní dopad na tvorbu v podobě vysoké výpočetní náročnosti měla volba metriky založené na SSIM.

Ohledně samotné podoby vzorků vygenerovaných CW útokem lze říci, že vzorky generované l_{∞} CW útokem byly velice poškozené, jelikož derivace metriky indukované l_{∞} normou podle jedné z proměnných nezáleží na té dané proměnné, leč na jednom jediném prvku.

S podobným problémem se bylo možné setkat při použití metriky vizuální podobnosti SSIM s relativně malou velikostí podokna (vzhledem k celkové velikosti obrázku). Takto vygenerované vzorky vykazovaly značně velkou přítomnost artefaktů v obrázku, až na bezprostředně blízké okolí číslice.

Závěrem tedy lze říci, že na volbě metriky vizuální podobnosti záleží a do budoucna lze tuto práci rozšířit jednak o další metriky vizuální podobnosti, či o výsledky těch samých experimentů za použití jiné (bohatší) datové sady.

Literatura

- [1] N. Akhtar, A. Mian, N. Kardan, M. Shah: Advances in adversarial attacks and defenses in computer vision: A survey. IEEE Access 9, 2021, 155161-155196.
- [2] W. Eric, F. Schmidt, Z. Kolter: *Wasserstein adversarial examples via projected sinkhorn iterations*. International Conference on Machine Learning, PMLR, 2019.
- [3] J. Rauber, R. Zimmermann, M. Bethge, W. Brendel: *Foolbox: A Python toolbox to benchmark the robustness of machine learning models*. Reliable Machine Learning in the Wild Workshop, 34th International Conference on Machine Learning, 2017.
- [4] F. Croce, M. Andriushchenko, V. Sehwag, E. Debenedetti, N. Flammarion, M. Chiang, P. Mittal, M. Hein: *RobustBench: a standardized adversarial robustness benchmark*. Thirty-fifth Conference on Neural Information Processing Systems Datasets and Benchmarks Track (Round 2), 2021
- [5] L. Vaserstein, Markov processes over denumerable products of spaces, describing large systems of automata. Problemy Peredači Informacii 5, 1969.
- [6] M. Cuturi, *Sinkhorn Distances: Lightspeed Computation of Optimal Transport*. Advances in Neural Information Processing Systems 26, 2013.
- [7] C. Szegedy, W. Zaremba, I. Sutskever, J. Bruna, D. Erhan, I. Goodfellow, R. Fergus, *Intriguing properties of neural networks*. arXiv, 2014.
- [8] N. Carlini, D. Wagner, *Towards evaluating the robustness of neural networks*. IEEE Symposium on Security and Privacy (SP), IEEE, 2017.
- [9] Y. Lecun, C. Cortes, C. J. Burges, The mnist database of handwritten digits. 1998.
- [10] G. Hinton, Neural networks for machine learning. Coursera, video lectures, 2012.
- [11] A. Krizhevsky, G. Hinton: *Learning multiple layers of features from tiny images*. Technical Report, 2009.
- [12] J. Deng, W. Dong, R. Socher, L.-J. Li, K. Li, L. Fei-Fei: *Imagenet: A large-scale hierarchical image database*. IEEE conference on computer vision and pattern recognition, pages 248–255, Ieee, 2009.
- [13] F. Croce, M. Hein: Reliable evaluation of adversarial robustness with an ensemble of diverse parameter-free attacks. In ICML, 2020.
- [14] A. Madry, A. Makelov, L. Schmidt, D. Tsipras, A. Vladu: *Towards deep learning models resistant to adversarial attacks*. Stat 1050 9, 2017.

- [15] F. Croce, M. Hein: *Minimally distorted adversarial examples with a fast adaptive boundary attack*. ICML, 2020.
- [16] M. Andriushchenko, F. Croce, N. Flammarion, M. Hein: *Square attack: a query-efficient black-box adversarial attack via random search*. ECCV, 2020.

Příloha

metrics.py

```
from typing import Union
  from abc import abstractmethod
  import itertools
  import torch
  import torch.nn as nn
  class Transform(nn.Module):
      Class to encapsulate tranformation of data
14
      pass
  class Identity(Transform):
18
      Identity transformation
20
      def forward(self, x: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
          return x
24
  class Metric(nn.Module):
26
      Module that encapsulates implpementation of a mathematical concept of metric
28
      With possibility of a tranformation applied
30
      def __init__(self, transform: Union[Transform, None] = None):
32
          Constructor
34
          :param transform: Transformation to be applied
36
          super().__init__()
38
          if transform is None:
              self.transform = Identity()
          else:
40
              self.transform = transform
42
      def forward(self, x: torch.Tensor, y: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
          transformed_x , transformed_y = self.transform(x), self.transform(y)
44
          return self.compute(transformed_x, transformed_y)
46
      @abstractmethod
      def compute(self, x: torch.Tensor, y: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
48
          Actual computation of the metric distance
50
          :param x: input No. I
```

```
:param y: input No. II
52
           :return: Tensor of batch of metrics
54
           pass
58
  class Norm(nn.Module):
       Encapsulation of a norm
60
62
       @abstractmethod
64
       def forward(self, x: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
           :param x: Tensor of which norm shall be computed (shape: Batch x the_rest)
66
           :return: Tensor of batch of norms
68
70
           pass
72
   class LpNorm(Norm):
       Implementation of a L_p norm for a given positive integer p
76
       def __init__(self, p: int):
78
           :param p: positive integer
80
82
           super().__init__()
           if p < 1:
               raise ValueError("p must be greater than 1")
84
86
       def forward(self, x: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
           :param x: Tensor of which norm shall be computed (shape: Batch x the_rest)
90
           :return: Tensor of batch of norms
92
           return (x.abs() ** self.p).sum(dim=tuple(range(1, x.ndim))) ** (1 / self.p)
96
   class L2Norm(LpNorm):
98
       Special case of a LpNorm - L_2
100
       def __init__(self):
           super().__init__(2)
102
104
   class L1Norm(LpNorm):
106
       Special case of a LpNorm - L_1
108
       def __init__(self):
110
           super().__init__(1)
   class LinfNorm(Norm):
114
       Implementation of a L_infty norm
116
       def forward(self, x: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
118
```

```
. . . .
120
           :param x: Tensor of which norm shall be computed (shape: Batch x the_rest)
           :return: Tensor of batch of norms
           out = x.abs()
124
           for _ in range(1, out.ndim):
               out = out.max(dim=1)[0]
126
           return out
128
  class LONorm(Norm):
130
       Implementation of a L_O norm
       def forward(self, x: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
136
           :param x: Tensor of which norm shall be computed (shape: Batch x the_rest)
138
           :return: Tensor of batch of norms
140
           return ((x != torch.zeros(x.shape)) * 1).sum(dim=tuple(range(1, x.ndim)))
144
   class MetricFromNorm(Metric):
146
       Encapsulation of metric distance which is derived as a norm of a difference
148
       def __init__(self, norm: Norm, transform: Union[Transform, None] = None):
150
152
           Implementation of a constructor
           :param norm: Norm
           :param transform: Transformation to be applied
154
           super().__init__(transform)
156
           self.norm = norm
158
       def compute(self, x: torch.Tensor, y: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
160
           Implementation of the actual computation using the given norm
           :param x: Tensor x
162
           :param y: Tensor y
           :return: Tensor of batch of metrics
164
           out = self.norm(x - y)
           return out
168
  class LpMetric(MetricFromNorm):
170
       Metric devived from a L_p norm
       def __init__(self, p, transform: Union[Transform, None] = None):
176
           Implementation of a constructor
178
           :param p: Positive integer p
           :param transform: Transformation to be applied
180
           super().__init__(LpNorm(p), transform)
182
184 class L2Metric(LpMetric):
```

```
186
       Implementation of a L_2 metric derived from L_2 norm
188
       def __init__(self, transform: Union[Transform, None] = None):
           super().__init__(2, transform)
190
192
   class LOMetric(MetricFromNorm):
194
       Implementation of a L_0 metric derived from L_0 norm
196
198
       def __init__(self, transform: Union[Transform, None] = None):
           super().__init__(LONorm(), transform)
200
   class LinfMetric(MetricFromNorm):
202
       Implementation of a L_infty metric derived from L_infty norm
204
206
       def __init__(self, transform: Union[Transform, None] = None):
208
           super().__init__(LinfNorm(), transform)
   class MeanSquaredError(Metric):
       Implementation of MSE as a metric
214
216
       def __init__(self, transform: Union[Transform, None] = None):
           super().__init__(transform)
218
       def compute(self, x: torch.Tensor, y: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
           return ((x - y) ** 2).mean(dim=tuple(range(1, x.ndim)))
220
   class RootMeanSquaredError(Metric):
224
       Implementation of RMSE as a metric
226
       def __init__(self, transform: Union[Transform, None] = None):
228
           super().__init__(transform)
       def compute(self, x: torch.Tensor, y: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
232
           return ((x - y) ** 2).mean(dim=tuple(range(1, x.ndim))) ** (1 / 2)
   class PeakSignalToNoiseRatio(Metric):
236
       Implementation of PSNR
238
       def __init__(self, transform: Union[Transform, None] = None, 1: float = 1):
240
           Constructor
242
           :param 1: peak signal of the image
           super().__init__(transform)
           self.1 = 1
           self.rmse = RootMeanSquaredError()
248
       def compute(self, x: torch.Tensor, y: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
250
           out = 20 * torch.log10(self.l / self.rmse(x, y))
252
           return out
```

```
class NoiseToPeakSignalRatio(Metric):
       Implementation of NPSR
256
258
       \label{eq:def_limit} \begin{array}{ll} \texttt{def} & \texttt{\_init}\_\_(\texttt{self}, \texttt{ transform} \colon \texttt{Union}[\texttt{Transform}, \texttt{ None}] \texttt{ = None}, \texttt{ l=1}) \colon \\ \end{array}
260
            Constructor
            :param 1: peak signal of the image
264
            super().__init__(transform)
            self.l = 1
266
            self.rmse = RootMeanSquaredError()
268
       def compute(self, x: torch.Tensor, y: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
270
            out = 20 * torch.log10(self.rmse(x, y) / self.l)
            return out
272
   class StructuralDissimilarity(Metric):
274
       Implementation of Structural Dissimilarity.
       Computed as (1 - SSIM) / 2
278
280
       def __init__(self, transform: Union[Transform, None] = None, window_size=100, k_1=1e
        -2, k_2=3e-2, l=1):
282
            Constructor
            :param window_size: number, size of the sliding window in which SSIMs are
284
       computed
            :param k_1: component of the first constant (for safe division)
            :param k_2: component of the second constant (for safe division)
286
            :param 1: peak signal, component of the safe division constants
288
            super().__init__(transform)
            self.window_size = window_size
            self.c_1 = (k_1 * 1) ** 2
            self.c_2 = (k_2 * 1) ** 2
292
       def compute(self, x: torch.Tensor, y: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
294
            if x.ndim != 4 or y.ndim != 4:
                raise ValueError("Not an image")
296
            if x.shape != y.shape:
                raise ValueError("Given images of different shapes")
300
            batch = x.shape[0]
            channels = x.shape[1]
302
            width = x.shape[2]
            height = x.shape[3]
304
            num_width_windows = width - self.window_size + 1 if width > self.window_size else
            num_height_windows = height - self.window_size + 1 if height > self.window_size
306
       else 1
308
            windows_indexes = [
                     range(i_w_start, min(i_w_start + width, i_w_start + self.window_size)),
                     range(i_h_start, min(i_h_start + height, i_h_start + self.window_size))
312
                for i_w_start, i_h_start in itertools.product(range(num_width_windows), range
       (num_height_windows))
314
```

```
316
           x_{\text{windows}} = \text{torch.zeros}(len(\text{windows\_indexes}), batch, channels, min(self.)
       window_size, width), min(self.window_size, height))
           y_windows = torch.zeros(len(windows_indexes), batch, channels, min(self.
       window_size, width), min(self.window_size, height))
           for i, indexes in enumerate(windows_indexes):
               x_windows[i, :, :, :] += torch.index_select(torch.index_select(x, 2, torch
       .tensor(indexes[0], dtype=torch.int)), 3, torch.tensor(indexes[1], dtype=torch.int))
               y_windows[i, :, :, :] += torch.index_select(torch.index_select(y, 2, torch
320
       .tensor(indexes[0], dtype=torch.int)), 3, torch.tensor(indexes[1], dtype=torch.int))
322
           x_{means} = x_{windows.mean(dim=(3, 4))}
           y_means = y_windows.mean(dim=(3, 4))
           x_variances = x_windows.var(dim=(3, 4), unbiased=True)
324
           y_variances = y_windows.var(dim=(3, 4), unbiased=True)
326
           x_means_expanded = x_means \
               . \  \  \, reshape (num\_width\_windows \ * \ num\_height\_windows \ , \ batch \ , \ channels \ , \ 1, \ 1) \ \# \ \setminus \\
               # .expand(num_width_windows * num_height_windows, batch, channels, min(self.
328
       window_size, width), min(self.window_size, height))
           y_means_expanded = y_means \
               .reshape(num_width_windows * num_height_windows, batch, channels, 1, 1) # \
               # .expand(num_width_windows * num_height_windows, batch, channels, min(self.
       window_size, width), min(self.window_size, height))
           bessel = (min(self.window_size, width) * min(self.window_size, height))
           bessel = bessel / (bessel - 1)
           # bessel = 1
           cov = bessel * ((x_windows - x_means_expanded) * (y_windows - y_means_expanded)).
       mean(dim=(3, 4))
336
           out = (2 * x_means * y_means + self.c_1) * (2 * cov + self.c_2) \setminus
338
               / ((x_means ** 2 + y_means ** 2 + self.c_1) * (x_variances + y_variances +
       self.c_2))
           return (1 - out.mean(dim=(0, 2))) / 2
340
   class WassersteinApproximation(Metric):
342
       Implementation of dual-Sinkhorn divergence
344
       def __init__(self, transform:Union[Transform, None] = None, regularization: float =
       5, iterations: int = 250, verbose: bool = False):
           0.00
348
           {\tt Constructor}
           :param regularization: regularization coefficient of the entropy term in the
       optimization problem
           :param iterations: fixed number of iterations
352
           :param verbose: whether to be noisy or not - for debugging reasons
354
           super().__init__(transform)
356
           self.regularization = regularization
           self.iterations = iterations
           self.verbose = verbose
358
       def compute(self, x:torch.Tensor, y:torch.Tensor) -> torch.Tensor:
           if self.verbose:
               print('ENTERING WASSERSTEIN')
362
           if x.ndim != 4 or y.ndim != 4:
364
               raise ValueError("Not a batch of images")
           if x.shape != y.shape:
366
               raise ValueError("Given images of different shapes")
           if any(x.flatten() < 0) or any(y.flatten() < 0):</pre>
               raise ValueError("Given images are with negative values")
370
           batch = x.shape[0]
```

```
channels = x.shape[1]
372
           width = x.shape[2]
           height = x.shape[3]
374
376
           if channels > 1:
               raise NotImplementedError("Wasserstein not implemented for multi-channel
       images")
           if (x < 0).sum() > 0 or (y < 0).sum() > 0:
               raise ValueError("Images must be given with non-negative entries.")
380
382
           # Normalization -> into probability distribution
           x_norm, y_norm = (x / x.sum(dim=(2, 3), keepdim=True)).reshape(batch, width *
       height), \
384
               (y / y.sum(dim=(2, 3), keepdim=True)).reshape(batch, width * height)
           cost_matrix = torch.tensor(
386
388
                        abs(i // width - j // width) + abs(i % width - j % width)
                        for j in range(width * height)
392
                   for i in range(width * height)
               ]
           )
394
           # cost_matrix = cost_matrix / cost_matrix.sum()
396
           dists = torch.zeros(batch)
398
           for i in range(batch):
400
               dists[i] += self.compute_vectors_distance(x_norm[i].flatten(), y_norm[i].
       flatten(), cost_matrix)
               if self.verbose:
                   print(f'-COMPUTED DISTANCE {i + 1 } out of {batch}')
402
           if self.verbose:
               print('LEAVING WASSERSTEIN')
404
           return torch.Tensor(dists)
406
       def compute_vectors_distance(self, x, y, cost_matrix, retain_all_iterations: bool =
       False):
           indices = (x != 0)
408
           x_non_zero = x[indices]
           x_non_zero_dim = x_non_zero.shape[0]
410
           # Algorithm from paper https://proceedings.neurips.cc/paper/2013/file/
       af21d0c97db2e27e13572cbf59eb343d-Paper.pdf
           # u_vector_prev = torch.ones(x_non_zero_dim) / x_non_zero_dim
           u_vector = torch.ones(x_non_zero_dim) / x_non_zero_dim
           K_matrix = (- self.regularization * cost_matrix[indices, :]).exp()
416
           K_tilde_matrices = torch.diag(1 / x_non_zero) @ K_matrix
418
           if self.verbose:
               print('-STARTING ITERATIONS')
420
           if not retain_all_iterations:
422
               for _ in range(self.iterations):
                   u_vector = 1 / (K_tilde_matrices @ (y / (K_matrix.transpose(0, 1) @ ))
424
       u vector)))
               v_vector = y / (K_matrix.transpose(0, 1) @ u_vector)
               dist = (u_vector * ((K_matrix * cost_matrix[indices, :]) @ v_vector))
               return dist.sum()
428
           else:
               dists = []
               for _ in range(self.iterations):
430
                    u\_vector = 1 \ / \ (K\_tilde\_matrices \ @ \ (y \ / \ (K\_matrix.transpose(0, \ 1) \ @ \ ) 
       u vector)))
```

```
v_vector = y / (K_matrix.transpose(0, 1) @ u_vector)
dist = (u_vector * ((K_matrix * cost_matrix[indices, :]) @ v_vector))
dists.append(dist.sum())
return dists
```